

**Hengeveld, Gerardus Johannes** *Veearts, practicus, leraar 's Rijksveeartsenijschool te Utrecht*, deskundige op het gebied van de veeteelt.

(25 februari 1814 te Wilnis – 3 november 1894 te Haarlem)

Zoon van..... Hengeveld, onderwijzer, en ..... Huwde te Oegstgeest op 24 april 1842 Clasina Yperlaan. Twee zonen, waarvan een op jeugdige leeftijd overleed en de andere, Martinus Johannes (1849-1912) ook veearts is geworden en twee dochters.

### **Opleiding**

In 1832 ingeschreven bij 's Rijksveeartsenijschool te Utrecht. Na een voorspoedige studie, waarbij hij opviel door zijn intelligentie, behaalde hij in 1836 het veearts-diploma.

### **Loopbaan**

Van 1836 tot 1853 als veearts 1<sup>e</sup> klasse werkzaam in Oegstgeest. Daarna tot 1881 leraar aan 's Rijksveeartsenijschool om onderwijs te geven in verloskunde, heelkunde en veeteelt. Vanaf 1862 lid en vanaf 1865 tot 1881 secretaris van de "Commissie van keuring en toezigt op het vee en vleesch te Utrecht". Lid en in 1862 voorzitter van de Afdeling Utrecht van de "Maatschappij ter bevordering van Nijverheid". Van 1875 tot zijn dood hoofdinspecteur van het Nederlands Rundveestamboek.

### **Verdiensten**

Hij was vermaard vanwege zijn 'klinische blik'. Als leraar verbeterde hij het onderwijs in de verloskunde. Hij speelde tussen 1846 en 1862 een belangrijke rol bij het tot stand komen van een algemene veeartsenijkundige vereniging; zowel als secretaris van de Zuid-Hollandsche Maatschappij als een der voor het leven benoemde leden van het Centraal Veeartsenijkundig Genootschap. Hij gaf leiding aan het bestrijden van de veepstepizoöie in Zuid-Holland van 1865-1867, waarvan het succes de regering ertoe bracht veterinaire wetgeving totstand te brengen. Tenslotte was hij de centrale figuur bij de totstandkoming van het rundveestamboek.

### **Onderscheidingen.**

Gouden penning. "Het Rundvee" (Zaandam 1875) vanwege de Hollandsche Maatschappij van Landbouw; Gouden penning. "Propagation des Races bovines désarmées" (1861) vanwege Prins Adalbert van Beieren; Zilveren medaille. "Verbreiding van hoornloos rundvee" (1867) vanwege Willem Frederik Karel, Prins der Nederlanden. Zilveren medaille voor zijn bemoeiingen inzake de koepokinenting.

### **Publicaties**

Hij gaf in 1847 een verhandeling uit Het wezen, de oorzaken en de behandeling der longziekte van het rundvee. Over deze ziekte handelen ook zes tijdschriftartikelen van zijn hand. Hij redigeerde, samen met I. Jennes en J. Swart, Verzameling van veeartsenijkundige bijdragen, in 1860 uitgegeven door de [Zuid-Hollandsche] Maatschappij ter Bevordering der Veeartsenijkunde in Nederland. Publiceerde, voornamelijk op het terrein van de verloskunde en de veeteelt, in de Boeren-Goudmijn, de Landbouwcourant, het Repertorium, het Tijdschrift uitgegeven door de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid en het Tijdschrift voor Veeartsenijkunde en Veeteelt, waarvan hij in 1863 redacteur werd. In het Tijdschrift van de Ned. My. van Nijverheid verscheen tussen 1853 en 1858 een serie geïllustreerde artikelen gewijd aan de verschillende rundveerassen. Deze zijn tweemaal als boek uitgegeven, eerst door de My. voor Nijverheid in 1858 en vervolgens, sterk uitgebreid, o.m. met het verslag van de veepstepicampagne, door de Erven Loosjes o.d.t. Het rundvee, zijne verschillende soorten, rassen en veredeling. 2 delen. Haarlem, 1865 en 1872.

### **Biografie**

M.G. de Bruin. [In memoriam] G.J. Hengeveld. Tijdschrift voor Veeartsenijkunde en Veeteelt, 22, 99-111, 1895. Idem, In memoriam Gerardus Johannes Hengeveld. Veterinaire Almanak, 158-166, 1895.

W.C. Schimmel. Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek. Dl. 1. Leiden, 1911.

J.A. Beijers. Enkele tot dusver nog onbekende bijzonderheden omtrent G.J. Hengeveld, leraar aan 's Rijksveeartsenijschool van 1853 tot 1881. Tijdschrift voor Diergeneeskunde, 91, 215-222, 1966. [De betreffende archivalia zijn door de auteur overgedragen aan Het Utrechts Archief; zie hiervoor: F.H.C. Weijtens. Inventaris van de archieven der Rijksveeartsenijschool en Veeartsenijkundige Hoogeschool. Utrecht, 1966. nrs. 1240-1248; nr. 1246 bevat brieven over maatregelen ter bestrijding van de veepest van mr. J.R. Thorbecke, minister van Binnenlandse Zaken, aan G.J. Hengeveld uit 1869 en 1870 . C. Offringa. Van Gildestein naar Uithof. Dl. 1. Utrecht, 1971. p. 99-100 en 111-113. E.P. Oldenkamp. Voorgangers; dierenartsen uit vroeger tijd (35): Gerardus Johannes Hengeveld (1814-1895). Tijdschrift voor Diergeneeskunde, 124(18), 540-541, 1999.

(E.P. Oldenkamp)